

KOŻUCH (64) *sb m*

o jasne.

sg *N* kożuch (16). ◇ *G* kożucha (3). ◇ *A* kożuch (23). ◇ *I* kożuch(e)m (1). ◇ *L* kożuchu (1). ◇ *pl* *N* kożuchy (2). ◇ *G* kożuch(o)w (6). ◇ *A* kożuchy (8). ◇ *L* kożuchach (3); -ach (1), -(a)ch (2). ◇ *du* *G* (cum nm) kożuchu (1) *ZapWar* 1505 nr 2011.

Sł stp, *Cn* notuje, *Linde XVII w.*

1. *Wierzchnie odzienie ze skór zwierzęcych wyprawionych wraz z włosiem; melota BartBydż, Cn; pellicium Mymer¹; pellicea BartBydż; pelliceus Calep; arnaxis, mastruca, melotes, pellis, rheno Cn (45): ZapWar 1524 nr 2160: Pellicium. Pelcz. Kożuch. Mymer¹ [312]; BartBydż 110; [Iuhrowie] żywią fie laffem/ ribami/ á zwierzyną, tylko wodę pijąc á w kożuchach [pellibus] chodząc z łpołem z fzywłzy fkory/ wilce/ lifie/ z kunami y Ielenie etc. MiechGlab 62, *4; LibLeg 11/97; RejRozpr C3; LibMal 1545/95, 97v, 1546/118; RejKup c3; Iedni máią ná łobie kożuchy á fzłyki/ Drudzy zgrzebne káfftany/ kiyce/ báśályki. RejWiz 167v, 151; RejFig Cc5v; Kazał fie chłopcu wieść w pole wzyąwłzy łtrzelbę [...] áby źwirzę zábił/ nie dla iedzenia/ [...] ále dla fkorek ná kożuchy BielKron 3v; [przodkowie naszymy] łzáty profte áłbo kożuchy łobie działáli BielKron 336, 294v, 420; Prot B4; BielSat C2, Dv; GórnDworz R4v; RejZwierc 79v; BielSen 7; PudłFr 35; BielRozm 25; Calep 770a.*

W połączeniu z przydawką materiałową [w tym: ai poss (13), z + G sb (1); kożuch + przydawka (11), przydawka + kożuch (3)] (14): ZapWar 1511 nr 2091, 1528 nr 2465; Melota, owczy kozuch BartBydż 88b; Naypierwey kozuch kuny, pothim schatą czarną axamitowa [...] Tho włchitko panom exequtorom nyzei napifanym wmoz dal MetrKor 59/76v; Item kozuch krolikovi wewłfi za Gnyeznem vkradl LibMal 1544/79, 1544/87, 1545/104; Kozusky K. Iei Mczi. Kozuch szoboli z bobrem Kozuch kvni zbobrem Kozuch Gronoštaiowy Kozuch Rifzy łlimowy sbobrem od Pana Oštaffia Kozuch z Grzbietow popieliczich zbobrem WyprKr 87; PudłFr 53; Calep 923a.

Przysłowie: Nie łą takie rękawy iáko kożuch cáły. March¹ A3v; March³ V v.

W przen (2):

Zwroty: »mieć kożuch lisi« = być bogatym szlachcicem (1): Kto tu krádnie káždy wiśi/ By więc miał y kożuch łiśi. RejZwierc 237.

»sucho kożuch prać [komu]« = bić kogo (1): (nagł) Łyźká mowi. (-) Nie bierz mię iac rádżę/ [...] Sucho kożuch piorą/ Tym co mię więc biorą. RejZwierc 239.

2. *Wyprawiona skóra zwierzęca z długim włosiem (19):* Napyerwey wzyalem kofzvch nawodney Vliczy kufznierzowy Ianowy LibMal 1545/101; BielKron 353v, 400v; StryjKron 682; Dobre łą Płotná/ Sukná/ y kożuchy Polłkie/ Iako kiedy Koleńłkie/ Mołkiewłkie/ y Włołkie. BielSjem 24; BielRozm 6.

W połączeniu z przymiotnikiem od nazwy zwierzęcia [w tym: kożuch + przydawka (7), przydawka + kożuch (3)] (10): a dw koszvchv łkvnych łmichal mychno nyeslvbył dacz mykolayevy Czernyekowskyemv. ZapWar 1505 nr 2011; LibLeg 11/98v; LibMal 1545/105v; Woiewodzie połłał konopi garźć/ przełlice/ y záięczy kożuch BielKron 353v [idem] StryjKron 220; áźby łędziemu trzy grzywny/ áłbo kożuch kuni połožył [pelles dederit mardurinas JanStat 649] SarnStat 560; GDy kto nágáni łkázánié Káłztelaná Krákwłłkięgo/ ma mu dáć kożuch gronoštaiowy [pelliceam hermelinam

alias Gronostaiowy JanStat 425] SarnStat 795, 233, 796; Bierze co komorá ma/ dofzczębrzuchy/ Máłto/ fery/ gomołki/ báráníe kożuchy. KlonWor 35.

Szereg: »skora, (albo) kożuch« (2): Pellitus – wskore albo wkozuck [!] obliczoni. Calep 770a, 770a.

W przeni (1) :

Wyrażenie: »kożuch barani« [o złotym runie] (1): Ná on czás/ gdy do Kolchów rycérze wybráni Pławili lię przez morze po kożuch bárání KochFr 99.

Synonimy: 1. futro, kuża, szuba; 2. skora.

TG